

Asia C-531/22

Ennakkoratkaisupyynnöstä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukaisesti laadittu tiivistelmä

Jättämispäivä:

9.8.2022

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Sąd Rejonowy dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie
(Varsovan Varsova-Śródmieścien piirioikeus, Puola)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

5.7.2022

Pääasian asianosaiset:

Velkojat: Getin Noble Bank S.A., TF, C2, PI

Velallinen: TL

Pääasian kohde

Kiinteistön ulosmittauksen valvontaa koskeva asia, jossa hakijana ovat velkojat.

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettu neuvoston direktiivin 93/13/ETY 3 artiklan 1 kohdan, 6 artiklan 1 kohdan, 7 artiklan 1 ja 2 kohdan sekä 8 artiklan, Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan, oikeusvarmuuden periaatteen, lainvoimaisten tuomioiden muuttamattomuuden periaatteen, tehokkuusperiaatteen ja suhteellisuusperiaatteen sekä oikeutta tulla kuulluksi koskevan periaatteen, luettuna yhdessä SEUT 267 artiklan ja unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 105 artiklan 1 kohdan kanssa, tulkinta.

Ennakkoratkaisukysymykset

1. Onko kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa sekä oikeusvarmuuden periaatetta, lainvoimaisten ratkaisujen muuttamattomuuden

periaatetta, tehokkuusperiaatetta ja suhteellisuusperiaatetta tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansallisille säännöksille, joissa säädetään, että kansallinen tuomioistuin ei voi viran puolesta valvoa sopimuksessa olevia kohtuuttomia ehtoja eikä tehdä tästä päätelmiä silloin, kun se valvoo ulosottomiehen suorittamaa täytäntöönpanomenettelyä sellaisen lainvoimaisen ja täytäntöönpanolausekkeella varustetun maksamismääräyksen perusteella, joka on annettu menettelyssä, jossa ei vastaanoteta todisteita?

2. Onko kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 3 artiklan 1 kohtaa, 6 artiklan 1 kohtaa, 7 artiklan 1 ja 2 kohtaa sekä 8 artiklaa, Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklaa sekä oikeusvarmuuden periaatetta, tehokkuusperiaatetta ja suhteellisuusperiaatetta sekä oikeutta tulla kuulluksi koskevaa periaatetta tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että tuomioistuin tulkitsee kansallista säännöstöä siten, että kohtuuttoman sopimusehdon kirjaaminen kielletyiksi todettujen sopimusehtojen rekisteriin aiheuttaa kyseisen sopimusehdon toteamisen kohtuuttomaksi kaikissa menettelyissä, joissa on mukana kuluttaja, mukaan lukien myös, kun kyseessä on

- muu kuin se elinkeinonharjoittaja, jota vastaan toimitettiin kielletyiksi todettujen sopimusehtojen rekisteriin kirjaamista koskeva menettely
- sopimusehto, jonka sanamuoto ei ole samanlainen kieliasultaan mutta jonka merkitys on sama ja jonka vaikutukset kuluttajaan ovat samat?

Unionin oikeuden säännökset, joihin asiassa viitataan

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY: johdanto-osan neljäs, 21 ja 24 perustelukappale sekä 3 artiklan 1 kohta, 4 artiklan 1 kohta, 6 artiklan 1 kohta, 7 artiklan 1 ja 2 kohta sekä 8 artikla;

Euroopan unionin perusoikeuskirja: 38 ja 47 artikla;

Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus (SEUT): 169 artiklan 1 kohta ja 267 artikla;

Unionin tuomioistuimen työjärjestys: 105 artiklan 1 kohta.

Kansallisen oikeuden säännökset, joihin asiassa viitataan, ja kansallisten tuomioistuinten tuomiot

Puolan tasavallan 2.4.1997 annettu perustuslaki (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej): 76 §;

23.4.1964 annettu siviililaki (Kodeks cywilny): 22¹ §, 43¹ §, 58 §:n 1 momentti, 385¹ §:n 1–4 momentti ja 385² §;

17.11.1964 annettu siviiliprosessilaki (Kodeks postępowania cywilnego): 363 §:n 1 momentti, 365 §:n 1 momentti, 366 §, 479³⁶ §, 479⁴² §:n 1 momentti, 479⁴³ §, 479⁴⁵ §:n 1–3 momentti, 505³⁰ §:n 2 momentti, 505³¹ §:n 2 momentti, 505³² §:n 1 momentti, 758 §, 776 §, 777 §:n 1 momentti, 804 §:n 1 momentti, 840 §:n 1 momentti;

Kilpailu- ja kuluttajansuoja-asioista annetun lain ja tiettyjen muiden lakien muuttamisesta 5.8.2015 annettu laki (Ustawa o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw): 2 §:n 2 kohta, 8 §:n 1 momentti, 9 § ja 12 §.

Sąd Najwyższyn (ylin tuomioistuin, Puola) päätös 20.11.2015, III CZP 175/15.

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä pääasiassa

- 1 Velallinen teki Getin Bank S.A:n kanssa 9.1.2006 lainasopimuksen, jonka perusteella pankki myönsi lainanottajalle ajanjaksolle 9.1.2009-16.1.2016 Puolan zlotyn määräisen Sveitsin frangin (CHF) kurssiin indeksoidun lainan, jonka Puolan zlotyn määräinen vasta-arvo oli 15 645,27 Sveitsin frangia. Sopimuksen mukaan laina myönnetään Puolan zloiteissa indeksointivaluutan ostokurssin mukaan, joka on määritelty lainasopimuksen tekopäivänä voimassa olevassa ”Pankin valuuttalainoja ja ulkomaan valuutan kurssiin indeksoituja lainoja koskevassa valuuttakurssitaulukossa” (jäljempänä valuuttakurssitaulukko). Sopimuksen tekopäivänä kyseinen kurssi oli 2,3930 Puolan zlotya (PLN). Laina oli tarkoitettu henkilöauton oston rahoittamiseen ja tähän liittyviin palkkioihin ja maksuihin. Sopimuksen mukaan kaikki sopimukseen perustuvat velvoitteet maksetaan takaisin Puolan zloiteissa. Velvoitteen määrä on indeksointivaluuttana ilmaistun takaisinmaksettavan määrän vasta-arvo; muuntamiseen käytetään saatavan pankkiin saapumispäivänä voimassa olevan pankin vaihtokurssitaulukon mukaista indeksointivaluutan myyntikurssia. Kyseinen kurssi oli sopimuksen laatimispäivänä 2,5410 PLN.
- 2 Velallinen teki Getin Bank S.A:n kanssa 13.5.2008 lainasopimuksen, jonka perusteella pankki myönsi lainanottajalle 120 kuukaudeksi Puolan zlotyn määräisen Sveitsin frangin kurssiin indeksoidun lainan, jonka Puolan zlotyn määräinen vasta-arvo oli 36 299,30 Sveitsin frangia. Sopimuksen mukaan laina myönnetään Puolan zloiteissa indeksointivaluutan ostokurssin mukaan, joka on määritelty lainasopimuksen tekopäivänä voimassa olevassa valuuttakurssitaulukossa. Kyseinen kurssi oli sopimuksen laatimispäivänä 2,0110 PLN. Laina oli tarkoitettu henkilöauton oston rahoittamiseen ja tähän liittyviin palkkioihin ja maksuihin. Sopimuksen mukaan kaikki sopimukseen perustuvat velvoitteet maksetaan takaisin Puolan zloiteissa. Velvoitteen määrä on indeksointivaluuttana ilmaistun takaisinmaksettavan määrän vasta-arvo; muuntamiseen käytetään saatavan pankkiin saapumispäivänä voimassa olevan pankin vaihtokurssitaulukon mukaista indeksointivaluutan myyntikurssia. Kyseinen kurssi oli sopimuksen laatimispäivänä 2,1680 PLN.

- 3 Getin Noble Bank S.A. (aiemmin Getin Bank S.A.) nosti sähköisessä summaarisessa menettelyssä kanteen, jossa se vaati, että velallinen määrätään maksamaan sille 87.469,51 PLN sopimukseen perustuvine korkoineen, lakisääteisine korkoineen ja oikeudenkäyntikuluineen. Pankki totesi kanteen perusteluissa, että asianosaiset tekivät 13.5.2008 lainasopimuksen, joka irtisanottiin, koska velallinen ei suorittanut maksuja, minkä johdosta pankki vaatii velallista maksamaan lainan pääoman jäljelle jääneen määrän, myöhässä olevat maksut ja pääomitetun koron. Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie (Lublinin Lublin Zachódin piirioikeus, Puola) antoi maksamismääräyksen 23.6.2015 summaarisessa menettelyssä, jossa se määräsi velallisen maksamaan Getin Noble Bank S.A:lle vaaditun määrän sopimukseen perustuvine korkoineen, lakisääteisine korkoineen ja oikeudenkäyntikuluineen kahden viikon kuluessa määräyksen tiedoksiantopäivästä tai ilmoittamaan vastustavansa sitä kyseisessä määräajassa. Velallinen ei vastustanut edellä mainittua maksamismääräystä, joten maksamismääräys sai lainvoiman, ja kyseinen tuomioistuin myönsi sille 27.8.2015 antamallaan päätöksellä täytäntöönpanolausekkeen.
- 4 Getin Noble Bank S.A. nosti 28.12.2016 sähköisessä summaarisessa menettelyssä kanteen, jossa se vaati, että velallinen määrätään maksamaan sille 7 499,58 PLN oikeudenkäyntikuluineen. Pankki totesi kanteen perusteluissa, että asianosaiset tekivät 9.1.2006 lainasopimuksen, joka irtisanottiin, koska velallinen ei suorittanut maksuja, minkä johdosta pankki vaatii velallista maksamaan lainan pääoman jäljelle jääneen määrän, myöhässä olevat maksut ja pääomitetun koron. Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie antoi maksamismääräyksen 13.2.2017 summaarisessa menettelyssä, jossa se määräsi velallisen maksamaan Getin Noble Bank S.A:lle vaaditun määrän oikeudenkäyntikuluineen kahden viikon kuluessa määräyksen tiedoksiantopäivästä tai ilmoittamaan vastustavansa sitä kyseisessä määräajassa. Velallinen ei vastustanut edellä mainittua maksamismääräystä, joten maksamismääräys sai lainvoiman, ja kyseinen tuomioistuin myönsi sille 21.4.2017 antamallaan päätöksellä täytäntöönpanolausekkeen.
- 5 Molempien edellä mainittujen täytäntöönpanoperusteiden perusteella pankki pani vireille ulosottomiehen suorittaman täytäntöönpanomenettelyn, jonka kuluessa ulosmitattiin velallisen kiinteistö, joka on asuinhuoneisto Varsovassa, ja ulosmittaukseen yhtyivät tämän jälkeen muut velkojat. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin valvoo kyseistä täytäntöönpanomenettelyä.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyyntöjen perusteista

- 6 Ensimmäisen kysymyksen osalta kansallinen tuomioistuin toteaa, että sen nyt käsiteltävässä asiassa suorittama kiinteistön ulosmittauksen valvonta on jatkunut jo vuodesta 2017, mutta näiden ennakkoratkaisukysymysten esittäminen on kuitenkin tarpeen siksi, että on välttämätöntä tulkita unionin oikeutta kansallisen oikeuden säännösten soveltamiseksi asianmukaisesti unionin tuomioistuimen uusimpien tuomioiden eli sen 17.5.2022 antaman tuomion Ibercaja Banco (C-600/19, EU:C:2022:394), 17.5.2022 antaman tuomion SPV Project 1503 (C-

693/19 ja C-831/19, EU:C:2022:395), 17.5.2022 antaman tuomion Impuls Leasing România (C-725/19, EU:C:2022:396) ja 17.5.2022 antaman tuomion Unicaja Banco (C-869/19, EU:C:2022:397) johdosta.

- 7 Unionin tuomioistuin on nimittäin todennut 17.5.2022 antamansa tuomion SPV Project 1503 (C-693/19 ja C-831/19) 68 kohdassa, että ”direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään, että jos velallinen ei ole vastustanut tuomioistuimen velkojan hakemuksesta antamaa maksamismääräystä, täytäntöönpanotuomioistuin ei voi siitä syystä, että tämän määräyksen sama oikeusvoima kattaa implisiittisesti näiden ehtojen pätevyyden ja sulkee pois niiden pätevyyden tutkimisen, myöhemmin valvoa mainitun määräyksen perusteena olleen sopimuksen ehtojen mahdollista kohtuuttomuutta. Sillä, että velallinen ei ajankohtana, jolloin määräys sai lainvoiman, ollut tietoinen siitä, että häntä voitiin pitää kyseisessä direktiivissä tarkoitettuna kuluttajana, ei ole tältä osin merkitystä”.
- 8 Unionin tuomioistuin on lisäksi todennut 17.5.2022 antamassaan tuomiossa Ibercaja Banco (C-600/19, EU:C:2022:394), että ”direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa oikeusvoiman ja preklusion vaikutuksen vuoksi tuomioistuin ei voi viran puolesta tutkia kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettelyssä sopimusehtojen kohtuuttomuutta eikä kuluttaja voi vastustamisen esittämiselle asetetun määräajan päättymisen jälkeen vedota näiden ehtojen kohtuuttomuuteen tässä menettelyssä tai myöhemmässä pääasiamenettelyssä, kun tuomioistuin on viran puolesta tutkinut mainittujen ehtojen mahdollisen kohtuuttomuuden jo kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettelyä aloitettaessa, mutta tuomioistuimen ratkaisussa, jossa annettiin lupa kiinteistön ulosmittaukseen, ei esitetä mitään – edes pääpiirteittäistä – perustetta, joka osoittaisi, että tällainen tutkinta on suoritettu, eikä mainita, että tämän tuomioistuimen kyseisen tutkinnan päätteeksi tekemää arviointia ei voida enää kyseenalaistaa, jos vastustusta ei esitetä mainitussa määräajassa”.
- 9 Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mielestä nyt käsiteltävässä asiassa on tullut esiin mainittujen kysymysten kaltaisia kysymyksiä. Velallinen teki näet Getin Bank S.A:n (nykyisin Getin Noble Bank S.A.) kanssa kaksi lainasopimusta, joissa lainan määrä ilmaistiin Puolan złoteissa, mutta velkasaldo oli indeksoitu Sveitsin frangeihin. Keskeisintä on kuitenkin, että lainanottaja voi maksaa lainanlyhennykset ainoastaan Puolan złoteissa, mutta pankki hyvitti lainanottajan Puolan złoteissa maksamat maksut Sveitsin frangien määräiselle tilille muuntamalla ne oman sisäisen vaihtokurssitaulukkonsa mukaan, jonka pitämistä koskevista säännöistä ei ole määrätty missään lainasopimuksessa. Itse luottosaldon määrä puolestaan määritettiin Sveitsin frangeissa soveltaen pankin valuuttakurssitaulukon mukaista ostokurssia. Molemmat lainasopimukset sisälsivät siis niin sanottuja muuntamista koskevia ehtoja, joita valtaosa kansallisista tuomioistuimista pitää siviililain 385¹ §:n 1 momentin perusteella kohtuuttomina sopimusehtoina ja katsoo samalla, että tällaisten ehtojen

sisällyttäminen lainasopimukseen aiheuttaa koko lainasopimuksen pätemättömyyden siviililain 58 §:n 1 momentin mukaan. Näin ollen voidaan suurella todennäköisyydellä katsoa, että jos pankki nostaisi lainanottajaa vastaan lainasopimukseen perustuvien saatavien maksamista koskevan kanteen yleisessä kansallisessa tuomioistuimessa, joka käsittelee siviiliasioita, kyseinen tuomioistuin toteaisi viran puolesta perehdyttyään kanteeseen liitettyihin asiakirjoihin, että lainasopimukset sisältävät sopimuksen pätemättömyyden aiheuttavia kohtuuttomia sopimusehtoja, ja näin ollen hylkäisi kanteen.

- 10 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin toteaa kuitenkin, että nyt käsiteltävässä tapauksessa velallista koskevan täytäntöönpanoperusteen syntymiseen johtanut menettely oli erilainen. Pankki nimittäin nosti lainanottajaa vastaan kaksi maksukannetta sähköisessä summaarisessa menettelyssä. Pankki perusteli kyseisten kanteiden sisällössä vaatimuksensa vetoamalla velallisen kanssa tehtyihin lainasopimuksiin mutta ei viitannut siihen, että kyseiset sopimukset oli indeksoitu ulkomaanvaluuttaan, eikä siihen, että ne sisälsivät muuntamista koskevia ehtoja (eikä tietenkään ilmoittanut, että sopimuksessa on ehtoja, jotka voidaan todeta kohtuuttomiksi sopimusehdoiksi). Keskeisintä on, että kanteisiin ei liitetty yhtäkään sopimuksista, mikä johtuu sähköistä summaarista menettelyä koskevista menettelysäännöistä ja kyseistä menettelyä palvelevan järjestelmän teknisistä ominaisuuksista, jotka eivät salli minkäänlaisten todisteiden esittämistä kyseisessä menettelyssä. Näin ollen menettelyä hoitavalla kansallisella tuomioistuimella ei ollut oikeudellisia eikä teknisiä mahdollisuuksia vaatia pankkia esittämään lainasopimukset. Kyseinen tuomioistuin antoi kaksi maksamismääräystä, joita lainanottaja ei riitauttanut, ja näin ollen ne saivat lainvoiman. Kyseisille määräyksille myönnettiin täytäntöönpanolausekkeet ja näin syntyneiden täytäntöönpanoperusteiden perusteella aloitettiin velallista (lainanottajaa) vastaan täytäntöönpanomenettely, jossa ulosottomies ulosmittasi velallisella kuuluvan kiinteistön.
- 11 Edellä esitetyn johdosta pankki esitti lainasopimukset tuomioistuimessa vasta nyt käsiteltävässä asiassa, eikä niiden sisältöön siten ollut aiemmin kohdistettu tuomioistuinvalvontaa. Tutustuttuaan näiden sopimusten sisältöön ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin tuli johtopäätökseen, että on olemassa perusteltu pelko, että sopimukseen sisällytetyt muuntamista koskevat ehdot ovat kohtuuttomia sopimusehtoja, joita ilman sopimuksia ei voida täyttää, ja siten lainasopimukset on todettava pätemättömiksi, eikä pankki voi siten niiden perusteella vaatia velalliselta mitään saatavia. Kansalliset menettelysäännöt estävät kuitenkin ennakkoratkaisua pyytävää tuomioistuinta tekemästä tällaisista mahdollisista johtopäätöksistä mitään käytännön päätelmiä. Kyseisissä säännöksissä nimittäin säädetään, että lainvoimainen ratkaisu, mukaan lukien sähköisessä summaarisessa menettelyssä annettu maksamismääräys, sitoo kaikkia tuomioistuinta (siviiliprosessilain 365 §:n 1 momentti), eikä myöskään ole sallittua tutkia veloitteen, jota koskee täytäntöönpanoperuste, eli tässä tapauksessa täytäntöönpanolausekkeella varustetun lainvoimaisen maksamismääräyksen perusteltavuutta (siviiliprosessilain 804 §:n 1 momentti).

- 12 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoo lisäksi, että tilanteessa, jossa lainanottaja ei ole riitauttanut maksamismääräyksiä, hänelle ei ole enää mitään oikeussuojakeinoja, jotka voisivat käytännössä johtaa niiden velvoitteiden kyseenalaistamiseen, jotka perustuvat maksamismääräyksiin, joissa hyväksytään kohtuuttomia ehtoja sisältäviin sopimuksiin perustuvat vaatimukset.
- 13 Edellä esitetyn johdosta ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin pohtii sitä, onko mainittu menettelyllinen tilanne ristiriidassa direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan sekä tehokkuusperiaatteen kanssa. Unionin tuomioistuin on useaan kertaan todennut, että kansalliset tuomioistuimet ovat velvollisia valvomaan viran puolesta kuluttajien kanssa tehtäviä sopimuksia sen kannalta, sisältävätkö ne kohtuuttomia ehtoja, mutta epäilemättä tämän velvollisuuden täyttäminen ei ole mahdollista sähköisessä summaarisessa menettelyssä, jossa tuomioistuimella ei ylipäänsä ole mahdollisuutta koota ja tarkastella mitään todisteita (siviiliprosessilain 505³² §:n 1 momentti) ja jossa se nojaa ainoastaan kanteen sisältöön ja siten itse kantajan toteamuksiin, ja tällä on selvä intressi vaieta mistään epäilyttävistä sopimusehdoista. Vaikka osapuolten tekemien lainasopimusten tuomioistuinvalvonta olisi mahdollinen, jos lainanottaja riitauttaisi maksamismääräykset (silloin asiat käsitelisi toinen, alueellisesti ja aineellisesti toimivaltainen kansallinen tuomioistuin, joka käsittelee asian tavanomaisena riita-asiana ja näin ollen muun muassa kerää ja tarkastelee todisteita), mutta näin ei ollut kyseisessä tapauksessa. Lainanottaja omaksui nimittäin passiivisen asenteen, jota tavataan usein henkilöillä, joilla on huomattavia velkoja. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy kuitenkin ilmi, että kansallisten tuomioistuinten on tarkasteltava viran puolesta sopimuksia sen kannalta, sisältävätkö ne kohtuuttomia ehtoja, ja siis myös silloin, kun osapuolet eivät tee aloitetta. Vaikuttaa näin ollen siltä, että kuluttajan passiivisella asenteella ei tässä tapauksessa voida perustella tuomioistuimen vapauttamista velvollisuudesta tarkastella viran puolesta sitä, sisältääkö sopimus kohtuuttomia ehtoja.
- 14 Tämän vuoksi ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin pohtii sitä, voiko tilanne, jossa kansallinen tuomioistuin ei pääasiamenettelyssä tarkastellut sitä, onko sopimuksessa kohtuuttomia ehtoja, olla peruste kumota siviiliprosessilain 365 §:n 1 momentin ja 804 §:n 1 momentin mukainen periaate, joka koskee sitä, että täytäntöönpanomenettelyä valvovaa tuomioistuinta sitoo lainvoimainen ratkaisu, joka on täytäntöönpanoperuste. Mainitut unionin oikeuden säännökset voisivat olla peruste poikkeukselliselle poikkeamiselle edellä mainituista säännöistä. Muussa tapauksessa voi syntyä tilanne, jossa ulosottomies huutokauppaa lainanottajan kiinteistön ja ulosmittauksesta peräisin olevat varat siirretään pankille, jonka saatava perustuu kohtuuttomia sopimusehtoja sisältäviin sopimuksiin. Siten kuluttaja kärsii huomattavaa vahinkoa kohtuuttomia sopimusehtoja sisältäviin lainasopimuksiin perustuvien saatavien perimisen vuoksi. Vaikuttaa siltä, että tällainen tilanne ei toteuta direktiivin 93/13 tavoitteita ja on myös ristiriidassa tehokkuusperiaatteen kanssa sekä SEUT 169 artiklan 1 kohdassa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 38 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden kanssa.

- 15 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ehdottaa, että unionin tuomioistuin vastaisi ensimmäiseen kysymykseen myöntävästi. Direktiivin 93/13 säännöksissä nimittäin edellytetään pakottavasti kansalliselta tuomioistuimelta, että se valvoo viran puolesta osapuolten tekemää sopimusta sen toteamisen näkökannalta, sisältääkö sopimus kohtuuttomia sopimusehtoja. Lähtökohtaisesti tällainen valvonta pitäisi suorittaa jo pääasiamenettelyssä, mutta jos kyseisessä menettelyssä ei ole suoritettu kyseistä valvontaa (mukaan lukien erityisesti silloin, kun asiaa käsittelevällä tuomioistuimella ei ollut oikeudellista eikä teknistä mahdollisuutta kyseiseen valvontaan), niin silloin kyseinen velvollisuus koskee tuomioistuinta, joka valvoo täytäntöönpanomenettelyä, joka perustuu sellaiseen lainvoimaisen maksamismääräyksen muodossa olevaan täytäntöönpanoperusteeseen, jolle on myönnetty täytäntöönpanolauseke. Tuomioistuinten lainvoimaisten ratkaisujen pitäisi olla kumoamattomia, mutta tämä ei sulje pois mahdollisuutta tehdä tästä periaatteesta erityisten olosuhteiden oikeuttamia poikkeuksia, joihin luetaan tarve suorittaa kyseisen sopimuksen valvonta.
- 16 Toisen kysymyksen osalta kansallinen tuomioistuin toteaa, että jos katsotaan, että nyt käsiteltävässä asiassa täytäntöönpanomenettelyä valvovalla tuomioistuimella on mahdollisuus valvoa sitä, onko velallisen tekemissä sopimuksissa kohtuuttomia ehtoja, on tältä osin tarkastelu tarpeen. Nyt käsiteltävässä asiassa velallinen on edelleen passiivinen, ei toimita mitään oikeudenkäyntiasiakirjoja, ei esitä mitään pyyntöjä eikä selvityksiä eikä edes vastaanota hänelle osoitettuja kirjeitä, mikä on, kuten jo on todettu, sellaisten henkilöiden tyypillinen toimintatapa, joilla on huomattavia velkoja. Näin ollen on lähes varmaa, että ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ei kykene kuulemaan lainanottajaa tai edes vastaanottamaan häneltä kirjallisia selvityksiä. Tämä tilanne on sinänsä ongelmallinen, että direktiivin 93/13 4 artiklan 1 kohdan mukaan sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen tekoon liittyvät olosuhteet. Koska itse lainanottajaa ei puolestaan voida kuulla, ei periaatteessa voida myöskään määrittää sopimuksen tekemiseen liittyviä olosuhteita.
- 17 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin pohtii kuitenkin sitä, ovatko direktiivin 93/13 säännökset esteenä sille, että edellä mainitun ongelman välttämiseksi vedotaan kansalliseen keinoon suojella kuluttajien oikeuksia, mikä siviiliprosessilain 479⁴³ §:ssä tarkoitettu Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentówin (kilpailu- ja kuluttajansuoja-asioiden tuomioistuin, Puola) antamien tuomioiden niin sanottu laajennettu vaikutus on. Kyseisessä säännöksessä säädetään nimittäin, että lainvoimaisen tuomion oikeusvaikutukset ulottuvat kolmansiin heti, kun kielletyksi todetut yleiset sopimusehdot on kirjattu rekisteriin.
- 18 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoo tältä osin, että direktiivin 93/13 7 artiklan 2 kohta ja 8 artikla eivät ole pakottavia toisin kuin tämän direktiivin edeltävät säännökset. Jäsenvaltioilla ei erityisesti ole velvollisuutta säätää direktiivin 93/13 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä yleisten sopimusehtojen toteamiseksi kohtuuttomiksi. Ennakkoratkaisua pyytävä

tuomioistuin katsoo kuitenkin, että jos jäsenvaltio päättää sallia tällaiset menettelyt, niiden muoto ei saa olla täysin vapaa. Koska tällainen menettely toteuttaa direktiivin 93/13 tavoitteita, sen on täytettävä edellytykset, jotka on asetettu tämän direktiivin muissa säännöksissä, mukaan lukien erityisesti 7 artiklan 1 kohdassa, johon sitä paitsi 7 artiklan 2 kohdassa suoraan viitataan. Lisäksi menettelyn, joka koskee yleisten sopimusehtojen toteamista kohtuuttomiksi, ja tässä menettelyssä annettavan tuomion vaikutusten on oltava tehokkuus- ja suhteellisuusperiaatteen ja oikeusvarmuuden periaatteen mukaisia.

19 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin toteaa, että ehtojen, jotka olisi tutkittava siltä kannalta, ovatko ne kohtuuttomia sopimusehtoja, sanamuoto on seuraava:

- Laina myönnetään Puolan złoteissa lainasopimuksen tekopäivänä voimassa olleessa valuuttakurssitaulukossa määritetyn indeksointivaluutan ostokurssin mukaan (9.1.2006 tehdyn sopimuksen 1 §:n 2 kohta).

- Laina myönnetään Puolan złoteissa lainasopimuksen laatimispäivänä voimassa olleessa valuuttakurssitaulukossa määritetyn indeksointivaluutan ostokurssin mukaan (13.5.2008 tehdyn sopimuksen 1 §:n 2 kohta).

- Kaikki tätä sopimusta koskevat velvoitteet maksetaan takaisin Puolan złoteissa. Velvoitteen määrä on indeksointivaluuttana ilmaistun takaisinmaksettavan määrän vasta-arvo; muuntamiseen käytetään saatavan saapumispäivänä voimassa olevan vaihtokurssitaulukon mukaista indeksointivaluutan myyntikurssia (9.1.2006 tehdyn sopimuksen 5 §:n 1 kohta).

- Kaikki tätä sopimusta koskevat velvoitteet maksetaan takaisin Puolan złoteissa. Velvoitteen määrä on indeksointivaluuttana ilmaistun takaisinmaksettavan määrän vasta-arvo; muuntamiseen käytetään saatavan saapumispäivänä Getin Bank S.A:ssa voimassa olevan vaihtokurssitaulukon mukaista indeksointivaluutan myyntikurssia (13.5.2008 tehdyn sopimuksen 4 §:n 1 kohta).

20 Kielletyiksi todettujen yleisten sopimusehtojen rekisterissä on sen sijaan seuraavat yleiset sopimusehdot:

- Laina on indeksoitu Sveitsin frangeihin/Yhdysvaltain dollareihin/euroihin sen jälkeen, kun maksettu määrä oli muunnettu Bank Millennium -pankissa lainan tai lainaerän antopäivänä voimassa olevan valuuttakurssitaulukon mukaisen Sveitsin frangin/Yhdysvaltain dollarin/euron ostokurssin mukaan (sopimusehto numero 3178, Bank Millennium S.A:ta koskeva kirjaus).

- Ulkomaanvaluutan kurssiin indeksoidun lainan lyhennyserän määrä lasketaan pankissa takaisinmaksupäivänä voimassa olevan valuuttakurssitaulukon mukaisen myyntikurssin mukaan (sopimusehto numero 3179, Bank Millennium S.A:ta koskeva kirjaus).

- Pankki muuntaa lainan indeksointivaluutaksi kyseisen valuutan lainan antopäivänä ja -kellonaikana voimassa olevan valuuttakurssitaulukon mukaisen ostokurssin mukaan (sopimusehto numero 7770, mBank S.A:ta koskeva kirjaus).
- 21 Mainittujen Getin Bank S.A:n sopimusehtojen sisällön vertailu muiden pankkien kielletyiksi todettujen sopimusehtojen rekisteriin kirjattujen sopimusehtojen kanssa johtaa päätelmään, että vaikka eri pankit ovat soveltaneet kyseisiä sopimusehtoja, on niiden välillä huomattavia samankaltaisuuksia. Samankaltaisimpia ovat 9.1.2006 tehdyn sopimuksen 5 §:n 1 kohta ja 13.5.2008 tehdyn sopimuksen 4 §:n 1 kohta verrattuna rekisteriin numerolla 3179 kirjattuun sopimusehtoon ja molempien lainasopimusten 1 §:n 2 kohta verrattuna rekisteriin numeroilla 3178 ja 7770 kirjattuihin sopimusehtoihin.
- 22 Vaikka kyseisten ehtojen merkitys on sama ja niiden vaikutukset kuluttajiin ovat samanlaiset, nämä sopimusehdot on muotoiltu eri tavalla ja eri pankit ovat ne laatineet. Tämän vuoksi ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin pohtii sitä, sallitaanko unionin oikeuden säännöksissä se, että sopimusehdon kielletyiksi todettujen sopimusehtojen rekisteriin kirjaamisen vaikutus ulotetaan myös elinkeinonharjoittajaan, joka ei ollut sen asianosaisena oikeudenkäynnissä, joka johti kyseiseen kirjaukseen.
- 23 Unionin tuomioistuin on jo tarkastellut vastaavaa problematiikkaa 21.12.2016 antamassaan tuomiossa Biuro Podrózy Partner (C-119/15, EU:C:2016:987), jonka 47 kohdassa se totesi, että ”direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklaa, luettuina yhdessä direktiivin 2009/22 1 ja 2 artiklan kanssa sekä perusoikeuskirjan 47 artiklan valossa, on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä sille, että sellaisten yleisten sopimusehtojen käyttämistä, joiden sisältö vastaa ehtoja, jotka on todettu kielletyiksi lainvoimaisella tuomioistuinratkaisulla ja jotka on kirjattu kielletyiksi todettujen yleisten sopimusehtojen kansalliseen rekisteriin, pidetään sellaiseen elinkeinonharjoittajaan nähden, joka ei ole ollut asianosaisena oikeudenkäynnissä, joka on johtanut kyseisten ehtojen kirjaamiseen mainittuun rekisteriin, lainvastaisena menettelynä, edellyttäen, että – mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava – tällä elinkeinonharjoittajalla on oikeus tehokkaaseen oikeussuojaan sekä sellaisen päätöksen osalta, jolla todetaan vertailtujen ehtojen vastaavuus ja joka koskee kysymystä siitä, ovatko nämä ehdot kaikki kullekin tapaukselle keskeiset olosuhteet huomioon ottaen aineellisesti samanlaiset erityisesti kuluttajien vahingoksi aiheutuviin vaikutuksiin nähden, että sellaisen päätöksen osalta, jolla mahdollisesti vahvistetaan määrätyn rahamääräisen seuraamuksen määrä”.
- 24 Edellä mainitun unionin tuomioistuimen tuomion perusteella ei ole estettä sille, että kielletyiksi todettujen yleisten sopimusehtojen rekisteriin kirjaamisen vaikutuksia sovellettaisiin kaikkiin elinkeinonharjoittajiin, ei ainoastaan siihen elinkeinonharjoittajaan, joka oli asianosaisena menettelyssä, joka koski kyseisen sopimusehdon toteamista kohtuuttomaksi ja ehdon kirjaamista edellä mainittuun rekisteriin. Kyseinen vaikutus koskee lisäksi jokaista sopimusehtoa, joka on ”aineellisesti samanlainen”, ei välttämättä kieliasultaan yhdenmukainen.

- 25 Ennakkoratkaisua pyytävälle tuomioistuimelle on kuitenkin epäselvää se, onko edellä mainittua unionin oikeuden säännösten tulkintaa sovellettava kaikkiin tuomioistuinmenettelyihin, joissa on asianosaisena elinkeinonharjoittajia, mukaan lukien menettelyihin, joissa yksi asianosaisista on kyseisen elinkeinonharjoittajan kanssa sopimuksen tehnyt kuluttaja. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin toteaa nimittäin, että ennakkoratkaisukysymyksen, johon unionin tuomioistuin on vastannut 21.12.2016 antamassaan tuomiossa *Biuro Podróży Partner* (C-119/15, EU:C:2016:987), on esittänyt *Sąd Apelacyjny w Warszawie* (Varsovan ylioikeus, Puola) asiassa, jossa asianosaisina olivat elinkeinonharjoittaja ja *Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów* (kilpailu- ja kuluttajansuojaviraston pääjohtaja, Puola), joka määräsi kyseiselle elinkeinonharjoittajalle hallinnollisen seuraamuksen sellaisten sopimusehtojen käyttämisestä, joiden sisältö vastaa kiellettyjen sopimusehtojen rekisteriin tehdyn kirjauksen sisältöä.
- 26 Lisäksi Puolan *Sąd Najwyższy* on antanut 20.11.2015 seitsemän tuomarin kokoonpanossa ratkaisun III CZP 175/15, jonka mukaan kielletyiksi todettujen sopimusehtojen rekisteriin tehtyä merkintää ei sovelleta muihin elinkeinonharjoittajiin kuin siihen, jota kyseinen menettely koski. *Sąd Najwyższy* perusteli kyseistä toteamusta seuraavalla tavalla: ”Näkemykseni, että tuomioon, jossa hyväksytään vaatimus todeta yleinen sopimusehto kohtuuttomaksi, voivat kaikki vedota omaksi edukseen, mutta siihen voidaan vedota ainoastaan vastaajana olevaa elinkeinonharjoittajaa vastaan, on yhdenmukainen vaatimuksen kanssa, joka koskee kuulluksi tulemisen oikeuden takaamista. – – Se puolestaan, että rajoitetaan tuomion, jossa hyväksytään vaatimus todeta yleinen sopimusehto kohtuuttomaksi, oikeusvoimavaikutus ainoastaan vastaajana olevaan elinkeinonharjoittajaan, merkitsee, että kyseisen tuomion haitalliset vaikutukset kohdistuvat ainoastaan siihen toimijaan, jolle on taattu oikeus tulla kuulluksi. Nämä vaikutukset ilmenevät pitkälle menevässä puuttumisessa vastaajana olevan elinkeinonharjoittajan oikeudelliseen tilanteeseen, sillä hänen on otettava huomioon se, että jokaisessa yksittäisessä riidassa, jossa hän on asianosaisena, tuomioistuimen – jota sitoo kyseisen tuomion vaikutus ennakkoratkaisuna – on todettava kyseinen sopimusehto kielletyksi, ja jos elinkeinonharjoittaja soveltaa riitautettua sopimusehtoa, kilpailu- ja kuluttajaviraston pääjohtaja voi panna vireille elinkeinonharjoittajaa vastaan menettelyn tällaisesta toimimisesta pidättymiseksi kilpailu- ja kuluttajansuoja-asioista annetun lain (*ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów*) 24 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna kuluttajien yhteisiä etuja loukkaavana käytäntönä kaikkine mahdollisine seurauksineen. Jos tällaiset vaikutukset ulottuisivat myös muihin elinkeinonharjoittajiin, jotka eivät osallistu asiaan vastaajina, se vaatisi nimenomaan vaikutusten luonteen ja laajuuden vuoksi sellaisia normatiivisia ratkaisuja, jotka varmistaisivat asianmukaisella tavalla heille kuulluksi tulemisen oikeuden käyttämisen.”
- 27 Edellä esitetyn perusteella ennakkoratkaisua pyytävälle tuomioistuimelle on epäselvää se, koskeeko unionin tuomioistuimen 21.12.2016 antamassa tuomiossa *Partner* (C-119/15, EU:C:2016:987) ilmaistu periaate kaikkia tuomioistuinmenettelyjä, joissa asianosaisena on elinkeinonharjoittajia, vaiko

ainoastaan osaa niistä. Siitä, että katsottaisiin, että unionin oikeuden säännöksissä sallitaan päätelmien tekeminen kielletyiksi todettujen sopimusehtojen rekisteriin tehdystä merkinnästä kaikkien elinkeinonharjoittajien osalta kaikissa menettelyissä, seuraisi tarve poiketa Sąd Najwyższyn yli vuosi aiemmin 20.11.2015 antamaan ratkaisuun perustuvasta periaatteesta.

- 28 Edellä esitettyä päätelmää voitaisiin soveltaa käsiteltävän asian ratkaisuun. Jos nimittäin todetaan, että ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin voi tutkia velallisen Getin Bank S.A:n kanssa tekemiin sopimukseen sisältyviä kohtuuttomia sopimusehtoja ja että niiden toteamiseksi kohtuuttomiksi riittäisi toteamus, että ne ovat ”aineellisesti samanlaisia” kuin numerolla 3178, 3179 ja 7770 kielletyiksi todettujen sopimusehtojen rekisteriin kirjatut sopimusehdot, se merkitsi, että Getin Noble Bank S.A:lla ei ollut oikeudellisia perusteita panna vireille täytäntöönpanomenettelyä velallista vastaan nyt käsiteltävässä asiassa, ja siten ulosottomiehen pitäisi keskeyttää kyseinen menettely.
- 29 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ehdottaa, että unionin tuomioistuin vastaa toiseen kysymykseen kieltävästi seuraavista syistä. Kielletyiksi todettujen sopimusehtojen rekisteri lukeutuu tehokkaimpiin välineisiin, joilla kuluttajaa suojataan kohtuuttomilta sopimusehdoilta. Tämä puolestaan perustelee mahdollisimman laajaa rekisteriin tehtyjen kirjausten vaikutusten käyttöä. Jokainen rekisterimerkintä on tehty Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentówin antaman lopullisen tuomion perusteella. Kyseisen kuluttajansuojaa koskeviin asioihin erikoistuneen tuomioistuimen tuomioihin voidaan hakea muutosta valittamalla, ja jos tehdään kassaatiovalitus, toisessa asteessa annettuja tuomioita valvoo Sąd Najwyższy (ylin tuomioistuin, Puola). Siten se, ettei tietty elinkeinonharjoittaja osallistu menettelyyn, joka koskee tietyn sopimusehdon toteamista kohtuuttomaksi, ei ole esteenä sille, että kaikkia kielletyiksi todettujen sopimusehtojen rekisteriin kirjaamisen vaikutuksia sovellettaisiin myös häneen. Ei ole myöskään tarpeen, että elinkeinonharjoittajan käyttämän sopimusehdon ja kielletyiksi todettujen sopimusehtojen rekisteriin kirjatun sopimusehdon sanamuoto olisi sama, sillä tämän sijaan ratkaisevana perusteena pitäisi olla kyseisten ehtojen todellinen merkitys eli vaikutukset, jotka kyseisellä sopimusehdolla on kuluttajaan. Liian pitkälle menevien rajoitusten soveltaminen kielletyiksi todettujen sopimusehtojen rekisterin soveltamisalaan (sen vaikutusten rajaaminen ainoastaan elinkeinonharjoittajiin, jotka olivat Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentówissa käydyn menettelyn osapuolia, ja sopimusehtoihin, joiden sanamuoto vastaa rekisteriin tehtyjä merkintöjä) johtaisi sen suojan liialliseen kaventumiseen, joka rekisterin piti taata kuluttajille. Yleinen tilanne on nimittäin se, että lukuisa joukko elinkeinonharjoittajia käyttää kohtuuttomia sopimusehtoja, joiden merkitys on sama mutta jotka on muotoiltu eri tavalla; silloin kyseisten ehtojen poistaminen käytöstä edellyttäisi, että joka kerta pantaisiin vireille uusi oikeudenkäynti, mikä ei käytännössä ole realistista. Näin ollen direktiivin 93/13 tavoitteita ei saavutettaisi.
- 30 Pyyntöstä käsitellä ennakkoratkaisupyyntö nopeutetussa menettelyssä ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin toteaa, että sen valvomassa

täytäntöönpanomenettelyssä ulosottomies ulosmittasi kiinteistön, laati sen kuvauksen ja suoritti arvioinnin, ja koska velkojat ovat esittäneet asian vaatimat hakemukset, suoritetaan kiinteistön sähköinen huutokauppa. Samalla ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin toteaa, että näiden ennakkoratkaisukysymysten esittämisen vuoksi on lykätty asian käsittelyä mutta ei itse täytäntöönpanomenettelyä, jota ulosottomies hoitaa. Täytäntöönpanomenettelyä on lykättävä tarkasti määrätyissä tapauksissa, eikä ennakkoratkaisukysymyksen esittäminen ole peruste lykätä täytäntöönpanomenettelyä. Näin ollen kiinteistön pakkohuutokauppa ja tämän jälkeen tarjouksen hyväksyminen, kiinteistön omistuksesta määrääminen ja täytäntöönpanosta saatujen määrien jakaminen voivat johtaa tilanteeseen, jossa ensinnäkin velalliselta otetaan pois hänen kiinteistönsä ja toiseksi velkoja saa ulosmittauksesta määrät, jotka eivät kuulu sille. Nämä vaikutukset voivat olla vaikeita poistaa tai jopa peruuttamattomia, ja kuluttaja voisi tulevaisuudessa vaatia oikeuksiaan mahdollisesti vahingonkorvauskanteella, joka ei kuitenkaan takaa hänen oikeuksiensa täyttä suojaa.

- 31 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin kiinnittää tältä osin huomiota siihen, että kuten unionin tuomioistuin on todennut 17.5.2022 antamansa tuomion Ibercaja Banco (C-600/19, EU:C:2022:394) 57 kohdassa, että ”pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettely on päättynyt ja omistusoikeus kyseiseen kiinteistöön on siirretty kolmannelle, tuomioistuin, joka toimii viran puolesta tai kuluttajan pyynnöstä, ei voi enää suorittaa sopimusehtojen kohtuuttomuuden tutkimista, joka johtaisi omistusoikeuden siirtoa koskevien toimien peruuttamiseen ja kolmannelle jo suoritettun omistusoikeuden siirron oikeusvarmuuden kyseenalaistamiseen”.